

СТРАТЕШКИ ПРАВЦИ РАЗВОЈА СРБИЈЕ У XXI ВЕКУ

ЕКОНОМИЈА

ЗАПОСЛЕНОСТ

И РАД У СРБИЈИ У XXI ВЕКУ

ЗБОРНИК РАДОВА СА НАУЧНОГ СКУПА
ОДРЖАНОГ 4. И 5. XII 2017. У СРПСКОЈ АКАДЕМИЈИ НАУКА И УМЕТНОСТИ

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

Фокус скупа „Економија: рад и запосленост у Србији у XXI веку“, а самим тим и радова у овом зборнику, није изабран случајно јер је управо у овим областима, не само у Србији, већ и у свету последњих деценија дошло до радикалних промена које су у току и које ће у наредним деценијама у потпуности изменити цивилизацијски амбијент. Ове промене резултат су убрзаног технолошког напретка али и глобалних кретања у којима традиционална схватања економије, културе, идентитета, државе, суверенитета у свим његовим видовима као да постају анахрона. Смисао ових промена често нисмо у стању у потпуности да разумемо, а још мање са поузданошћу да предвиђамо у ком правцу ће се оне одвијати. Стога су радови у овом зборнику покушај да се назначе кључне тачке у којима се наведене промене одигравају и да се да груба пројекција њиховог развоја у наредним деценијама како би се благовремено предузеле мере које би омогућиле Србији да им се прилагоди.

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS

SCIENTIFIC CONFERENCES

Book CLXXXVI

DEPARTMENT OF SOCIAL SCIENCES

Book 41

ECONOMY
EMPLOYMENT AND WORK IN SERBIA
IN THE 21st CENTURY

PROCEEDINGS FROM THE SCIENTIFIC CONFERENCE
HELD ON DECEMBER 4th and 5th, 2017

Accepted for publication at the 7th Session of the Department of Social Sciences,
held on September 25th, 2018, after being reviewed by academician
Kosta Čavoški and Dejan Popović

EDITOR

Corresponding Member

ALEKSANDAR KOSTIĆ

BELGRADE 2018

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ

НАУЧНИ СКУПОВИ

Књига CLXXVI

ОДЕЉЕЊЕ ДРУШТВЕНИХ НАУКА

Књига 41

ЕКОНОМИЈА

ЗАПОСЛЕНОСТ И РАД У СРБИЈИ У XXI ВЕКУ

ЗБОРНИК РАДОВА СА СИМПОЗИЈУМА
ОДРЖАНОГ 4. И 5. ДЕЦЕМБРА 2017. ГОДИНЕ

Прихваћено за објављивање на VII седници Одељења друштвених наука,
одржаној 25. септембра 2018. године, на основу реферата академика
Косте Чавошког и Дејана Поповића

УРЕДНИК

дописни члан

АЛЕКСАНДАР КОСТИЋ

БЕОГРАД 2018

Издаје
Српска академија наука и уметности
Београд, Кнез Михаилова 35

Лектор и коректор
Светлана Стојковић

Припрема за штампу
Досије студио, Београд

Тираж: 400 примерака

ISBN 978-86-7025-786-3

Штампа
Планета принт, Београд

САДРЖАЈ

- 9 | Реч уредника
- 11 | Реч Владимира С. Костића,
председника Српске академије наука и уметности
- 13 | Реч Славице Ђукић Дејановић,
министарке без портфеља у Влади Републике Србије задужене
за демографију и популациону политику
- 15 | Реч Бранислава Боричића,
декана Економског факултета Универзитета у Београду
- 17 | Михаил Арандаренко: *Изазови њржишића рада и
зайослености у Србији у XXI веку*
- 43 | Горан Пенев: *Демографски оквири неравноишеже на њржишићу
рада из дуорочне ѡерсиективне*
- 73 | Мирјана Рашевић, Славица Ђукић Дејановић: *Полићички
одјовор на демографске изазове*
- 93 | Шкорић и сарадници: *Персиективне развоја села
и ѡољойривреде у Србији до 2040. јодине*
- 143 | Дејан Б. Поповић: *Роботи и зайослености у четиврјој
индустријској револуцији*
- 155 | Горана Крстић: *Ефекти количине и квалитетна рада
на блајосићање и неједнакости дохојка у Србији*
- 175 | Јелена Жарковић Ракић, Марко Владисављевић: *Неактивности
жена на њржишићу рада Србије: анализа узрока и ѡолићика
које би дојринеле расћу зайошљавања*
- 191 | Маја Јандрић, Драган Алексић: *Инстићиуције и ѡолићике
њржишића рада*
- 227 | Иван Николић, Јуриј Бајец, Љиљана Пејин Стокић:
Зайослености у свећилу бржеј економској развоја
- 253 | Драгана Марјановић: *Проблеми младих изван образовања
и зайослености*

- 273 | Марио Рељановић: Ајенције за привремено запошљавање: *прекарни рад или ефикасно држишће рада?*
- 293 | Милена Драгићевић Шешић, Рада Дрезгић: *Запошљавање и прекарни положај радника у креативном сектору – културни радници у трајању за самоодрживошћу*
- 321 | Зоран Стојиљковић: *Криза индустријских односа и (не)моћности ефективної дијалоја*
- 343 | Слободан Цвејић: *Социјална предузећа у Србији*

РЕЧ УРЕДНИКА

Зборник који је пред нама садржи радове који су изложени на скупу под насловом „Економија: рад и запосленост у Србији у XXI веку“ који је одржан 4. и 5. децембра 2017. године у организацији Српске академије наука и уметности, Економског Факултета Универзитета у Београду и Комисије за демографију и популациона питања Владе Републике Србије. Поменути скуп део је циклуса под насловом „Стратешки правци развоја Србије у у XXI веку“ и до сада су, у организацији САНУ, одржани скупови посвећени образовању, науци и култури, а радови са ових скупова објављени су у посебним зборницима.

Четврти скуп у оквиру овог циклуса посвећен је економији, али је Програмском одбору било јасно да једним скупом није могуће обухватити овако широку област. Стога је одлучено да се скуп ограничи на један аспект економских проблема – проблеме рада и запослености у Србији у XXI веку.

Фокус на рад и запосленост није изабран случајно јер је управо у овим областима, не само у Србији, већ и у свету последњих деценија дошло до радикалних промена које су у току и које ће у наредним деценијама у потпуности изменити цивилизацијски амбијент. Ове промене су резултат убрзаног технолошког напретка али и глобалних кретања у којима традиционална схватања економије, културе, идентитета, државе, суверенитета у свим његовим видовима као да постају анахрона. Смисао ових промена често нисмо у стању у потпуности да разумемо, а још мање са поузданошћу да предвиђамо у ком правцу ће се оне одвијати.

Измењен цивилизацијски, а самим тим и економски амбијент који укључује рад и запошљавање подразумева и подразумеваће несатанак великог броја досадашњих послова чију сврсисходност до сада нисмо доводили у питање и потребе за пословима од којих су неки већ у овом тренутку доминантни, док неке, који ће бити доминантни у наредним деценијама, тек назиремо у свом заметку. То, са друге стране, подразумева не само економско престојавање већ и радикалне промене образовног система који би обезбедио компетентност за послове будућности, али и отварање могућности за преквалификацију запослених на „традиционалним“ пословима.

Када је реч о Србији, наведени проблеми су израженији имајући у виду и демографски пад са суморним пројекцијама у наредним деценијама. Пошто су промене о којима је реч глобалне и нису ограничене само на Србију, један од кључних изазова са којима се суочавамо у не тако далекој будућности биће компатибилност и конкурентност у новом хоризонту послова. Престројавање у том правцу би требало да почне одмах, захватајући све сегменте друштва – од образовања и науке до правне регулативе.

У уводном раду Зборника под насловом „Изазови тржишта рада и запослености у Србији у XXI веку“ Михаила Арандаренка дата је шира слика проблема са којима се суочава запосленост и тржите рада у Србији.

Већи део Зборника посвећен је социјалним аспектима промена које су у току и које предстоје, а детаљније су размотрени у радовима Гордане Крстић, Јелене Жарковић Ракић и Марка Владисављевића, Драгане Марјановић, Марија Рељановића, Милене Драгићевић Шешић и Раде Дрезгић, Зорана Стојиљковића и Слободана Цвејића.

Демографским аспектима рада и запошљавања посвећени су радови Горана Пенева, Мирјане Рашевић и Славице Ђукић Дејановић, и академика Драгана Шкорића који је са групом аутора приложио рад под насловом „Перспективе развоја села и пољопривреде у Србији до 2040. године“.

Институционалним проблемима везаним за тржиште рада посвећен је рад Маје Јандрић и Драгана Алексића. У раду Ивана Николића, Јурија Бајеца и Љиљане Пејин Стокић анализира се сценарио економског развоја до 2040. године, са нагласком на овладавању неопходним вештинама које захтева дигитализација, али и комплекснија организација рада. Прилагођавању промена које предстоје посвећен је и рад Дејана Б. Поповића у коме је посебна пажња посвећена роботизацији која ће за последицу имати губитак посла великог броја радника који ће морати да се преквалификују за нове послове.

Радови садржни у овом Зборнику дају јаснију слику проблема запослености са којима се већ сада суочавамо, а који ће у времену које пред нама постати акутни. Иако не дају недвосмислене препоруке, њихов значај је у систематској идентификацији проблема запослености у Србији у садашњем времену и времену које нам предстоји.

Александар Костић

РЕЧ ВЛАДИМИРА С. КОСТИЋА,
ПРЕДСЕДНИКА СРПСКЕ АКАДЕМИЈЕ
НАУКА И УМЕТНОСТИ

Поштовани чланови Српске академије наука и уметности, поштована госпођо Ђукић-Дејановић, поштовани господине Боричићу, драги учесници, даме и господо.

Ја бих ово своје излагање и поздрављање могао да завршим једноставном реченицом да ми је веома драго, да ми је искрено задовољство што данас држимо овај скуп. Као што видите, пред нама су три зборника који су посвећени образовању, науци, и овај последњи посвећен култури који је управо изашао испод штампарске пресе. Данас у том реду одржавамо четврти скуп посвећен економији, тачније проблему запошљавања у XXI веку у Србији. Реч је, дакле, о покушају антиципације проблема са којима се сусрећемо и са којима ћемо се тек сусретати, са идејом да у овом низу ускоро осване и четврти зборник са овог сакупа.

О чему је заправо реч? Наиме, у оквиру Одбора за филозофију и друштвену теорију којим руководи професор Костић, започет је циклус под насловом „Стратешки правци развоја Србије у XXI веку“ који је замишљен као понављање петогодишњих целина у оквиру којих се једном годишње обрађује по једна тема из пет кључних области: образовања, науке, културе, економије (као ове године) и државног уређења. Циљ је да иза ових скупова остану писани трагови у виду зборника који су пред вама. Када се циклус заврши све почиње из почетка. Тако да ће, ако не ми, онда неки други људи у годинама пред нама имати прилике да виде како су у размацама од по пет година озбиљни и забринути људи у Србији видели сваку од ових пет кључних тема, шта се мењало, шта се побољшавало или нажалост погоршавало.

Данашњи четврти скуп с овим амбициозним науком карактерише неколико детаља. Ја ћу се задржати само на најважнијем. У претходном периоду Српска академија наука и уметности је покушала да у оквиру мреже научних и уметничких институција са којима делује и сарађује омогући простор слободне и неусловљене комуникације за разматрање актуелних проблема, суочавање наше средине са низом цивилизацијских дилема и оним што је неопходно за предвиђање

цивилизацијских токова и промена да нас оне не би изнова и изнова изненађивале. Јавности је промакло да је САНУ барем у делу тих активности, поред стручне критике, градила и оставила мостове кроз предлоге за превазилажење уочених проблема. Колико је у томе успела не бих сада о тужним темама.

Данашњи састанак има три организатора, и то је кључно. Поред САНУ, то је Комисија за демографију и популациона питања Владе Републике Србије (поздрављам госпођу Славицу Ђукић-Дејановић која руководи овим активностима) са којом САНУ има не само потписан уговор о сарадњи већ за сада, истина, само краћи списак претходно одржаних активности. Међутим, посебно тежиште свог задовољства ја бих ставио на могућности да поздравим трећег организатора овог скупа – Економски факултет Универзитета у Београду са којим САНУ има уговор о сарадњи. Значај сарадње са овом институцијом на овом месту и у ово време не треба образлагати. Налазим за сходно да нагласим да је ова сарадња за САНУ од изузетног значаја.

Да завршим. Овај простор, барем док будемо могли да га контролишемо, остаје отворен за слободно и критично сучељавање мишљења, научно сагледавање феномена прошлости и садашњости, и да будем мало песимистичан, евентуалне будућности. Подсећам, мото претходног скупа који је био посвећен култури био је „Неслагање без љутње“. Данашњи скуп још увек нема свој мото, али чини ми се би се он могао наћи у некој успешнијој парафрази реченице „Иза сваког става, пре свега, одговорност.“

Хвала вам.

РЕЧ СЛАВИЦЕ ЂУКИЋ ДЕЈАНОВИЋ,
МИНИСТАРКЕ БЕЗ ПОРТФЕЉА У ВЛАДИ РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ ЗАДУЖЕНЕ ЗА ДЕМОГРАФИЈУ
И ПОПУЛАЦИОНУ ПОЛИТИКУ

Уважени председниче Српске академије наука и уметности, господине Костићу, уважени председавајући, поштовани академици, даме и господо, колегинице и колеге.

У име једног од суорганизатора и по редоследу и по значају у овом моменту заиста трећег, имам задовољство да констатујем да демографија налази своје место у овим просторима у Српској академији наука, по други пут у периоду од десет месеци. Та тема је уско везана са нашом данашњом темом – запосленост и рад у Србији у XXI веку. Нисам неко ко воли цитате, али ћу поменути Цицерона који је говорио да рад крепи младост, весели старост, краси срећу, а несрећи пружа утеху. Овај садржај може бити близак беби-бум генерацији, људима рођеним између 1945. и 1946. године који ће 2021. већ изаћи из оне групе наших суграђана који припадају радно активном становништву. Демографски индикатори и рад се преплићу, условљавају једни друге, а лоши демографски индикатори, нажалост, говоре о чињеници да нас је све мање и за рађање и потенцијално за рад. У том смислу Влада Републике Србије оцењује да је пре доношења било каквих одлука заиста важно чути шта каже струка и да почне то и на делу да примењује као принцип свог рада. Колико успешно, показате време.

Чињеница је да се Влада Републике Србије Агендом 2030 одрживог развоја Уједињених нација, документом који је ратификован у Скупштини, определила да кроз циљ под бројем један смањи сиромаштво, да кроз циљ под бројем осам ове агенде убрза процес запошљавања и створи услове да што већи број људи живи од свог рада и да води рачуна о достојанству рада да кроз циљ под бројем шеснаест, између осталог, ради на инклузивном друштву које ће укључити све у рад према својим способностима. Све ово говори у прилог томе да су трендови данашњег и сутрашњег рада постали предмет ангажовања великог броја учесника Владе Републике Србије, који са различитих аспеката раде на овим темама. Време ће показати колико успешно.

Влади Републике Србије је част да сарадња са Српском академијом наука и уметности и Економским факултетом у Београду постаје реалност. У том смислу преносим поздраве чланова Владе и жељу да рад буде успешан.

Захваљујем.

ЕФЕКТИ КОЛИЧИНЕ И КВАЛИТЕТА РАДА НА БЛАГОСТАЊЕ И НЕЈЕДНАКОСТ ДОХОТКА У СРБИЈИ

Горана Крстић

Економски факултет, Универзитет у Београду

Сажетак. Основни циљ рада је да покаже како количина и квалитет рада утичу на благостање (сиромаштво) и неједнакост дохотка у Србији на основу података Анкете о приходима и условима живота (SILC). Количина рада анализирана је на основу интензитета рада чланова домаћинства, а квалитет рада на основу нестандартних облика запошљавања, као што су запошљавање са непуним радним временом, привремена запосленост, рањива и неформална запосленост. Резултати рада указују да већа радна интензивност смањује ризик од сиромаштва запослених, али и неједнакост дохотка. Поред количине рада, важан је и квалитет рада, будући да су квалитетнији послови најбоља заштита од сиромаштва. Резултати рада такође указују да је потребно створити предуслове како за раст квалитетније запослености тако и за повећање редистрибутивне улоге пореза и социјалних трансфера које би допринеле смањењу неједнакости дохотка.

Кључне речи: количина рада, квалитет рада, сиромаштво, неједнакост дохотка, Србија

1. Увод

Тржиште рада у Србији карактеришу ниска активност становништва радног узраста, ниска стопа запослености и висока стопа незапослености. Ови индикатори се најчешће користе да опишу ситуацију на тржишту рада, док се знатно ређе говори о интензивности рада и квалитету рада. Интензитет рада чланова домаћинства, за разлику од ових стандардних индикатора тржишта рада, указује не само на број активних лица већ и на количину њиховог рада, односно на то колико су одрасли чланови домаћинства радили у односу на потенцијалан број месеци. Србија има висок проценат лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада, и последично високу стопу ризика од сиромаштва и високу неједнакост дохотка. Сва три индикатора знатно су већа од просека ЕУ, и међу највећима су у поређењу са појединачним земљама ЕУ.

Основни циљ овог рада је да покаже како количина и квалитет рада утичу на благостање (сиромаштво) и неједнакост дохотка у Србији на основу података Анкете о приходима и условима живота (SILC). Количина рада анализирана је на основу интензитета рада чланова домаћинства, а квалитет рада на основу нестандартних облика

запошљавања, као што су запошљавање са непуним радним временом, привремена запосленост, рањива и неформална запосленост. Резултати рада указују на то који ниво интензивности рада и какав квалитет рада би довели до значајног раста благостања (смањења сиромаштва) и смањења неједнакости дохотка у Србији.

Рад је структуриран у пет делова. Након увода, у другом делу приказана је методологија мерења интензитета рада, благостања и неједнакости, као и подаци који су коришћени. У трећем делу представљена су кретања на тржишту рада. У четвртном делу разматрају се резултати квантификације утицаја ниског интензитета рада на благостање и неједнакост, док се у петом делу анализира утицај квалитета рада на благостање и неједнакост. У последњем делу рада дају се кључни налази који могу допринети смањењу ризика од сиромаштва и неједнакости дохотка.

2. Подаци и методологија

Подаци

Поред података Анкете о радној снази (АРС), у овом раду коришћени су подаци Анкете о приходима и условима живота (SILC) која се континуирано спроводи од 2013. године и представља редовно годишње статистичко истраживање за процену финансијског сиромаштва и неједнакости. У 2016. години анкетирано је 5.554 домаћинства, односно 15.057 лица старости 16 и више година. Анкета је репрезентативна на националном нивоу и на нивоу региона.

SILC обезбеђује податке о укупном дохотку домаћинства и лица и његовим компонентама, и управо због тога представља најбољи извор података за мерење сиромаштва и неједнакости, пошто се мере сиромаштва и неједнакости, по званичној методологији Евростата и Републичког завода за статистику базирају на дохотку домаћинства. SILC такође обезбеђује податке о социодемографским карактеристикама лица, њиховој радној активности (за лица стара 16 и више година), образовању, као и податке о карактеристикама домаћинства. На основу тих података могуће је, поред осталог, анализирати интензитет рада домаћинства, као и везу интензитета рада домаћинства, финансијског сиромаштва и неједнакости дохотка. Интензитет рада чланова домаћинства могуће је пратити тек од 2013. године на основу података SILC-а.

Методологија

Пре него што погледамо како интензитет рада чланова домаћинства утиче на благостање и неједнакост дохотка, потребно је да дефинишемо домаћинства са различитим нивоом интензитета рада и

групишемо лица према типу домаћинства. Домаћинства су дефинисана од оних са веома ниским интензитетом рада, у којима чланови не раде или раде веома мало, до домаћинстава са веома високим интензитетом рада. Домаћинства са веома ниским интензитетом рада су она у којима су одрасли чланови радили мање од 20% укупног броја месеци у којима су могли радити у току референтног периода. Тако, на пример, двочлано домаћинство са веома ниским интензитетом рада је домаћинство у коме ниједан члан радног узраста не ради или један члан ради један дан недељно. Остале категорије интензивности рада су ниска (од 20% до мање од 45%), средња (од 45% до 55%), висока (преко 55% до 85%) и веома висока (преко 85% до 100%). Референтни период за доходак домаћинства и интензитет рада његових чланова се односи на 12 месеци у години која претходи години анкетања.

Полазни агрегат за анализу сиромаштва и неједнакости је расположиви нето доходак домаћинства који обухвата новчани доходак од рада, доходак од власништва, пензије, социјалне и остале трансфере које домаћинство прима од особа које нису чланови домаћинства. То је доходак домаћинства који је, после плаћених пореза и доприноса, расположив за потрошњу и штедњу. Према методологији Евростата, доходак домаћинства у натури се не обухвата. Еквивалентни расположиви доходак се добија дељењем расположивог дохотка домаћинства са модификованом скалом еквиваленције ОЕСД-а (први одрасли члан домаћинства добија пондер 1, остали одрасли чланови домаћинства добијају пондер 0,5, а свако дете млађе од 14 година пондер 0,3), како бисмо узели у обзир економију обима и различит састав домаћинства.

Сиромаштво је мерено према концепту релативног сиромаштва. Стопа ризика од сиромаштва се дефинише као учешће лица (у укупном становништву) чији је еквивалентни расположиви доходак мањи од 60% медијане националног еквивалентног расположивог дохотка (Eurostat, 2012). Основна предност мерења сиромаштва према овој методологији јесте упоредивост показатеља сиромаштва међу земљама ЕУ које користе овај концепт, будући да се линија сиромаштва одређује релативно у односу на одређени проценат медијане националног дохотка (60%) у свакој земљи. Показатељи релативног сиромаштва у Србији у потпуности су упоредиви са односним показатељима ЕУ.

Неједнакост дохотка је мерена коришћењем Гини коефицијента који представља једну од најчешће коришћених мера неједнакости. Вредност Гини коефицијента може се кретати у распону од 0 до 100. Вредност коефицијента 0 значи да сви имају једнак доходак, а вредност од 100 значи да само једна особа поседује целокупан доходак.

Гини коефицијент се дефинише као просечна разлика између свих парова доходака у популацији (x_{p_j}), у односу на просечан доходак:

$$G = \frac{1}{2N^2\mu} \sum_{n=1}^N \sum_{j=1}^N |x_i - x_j|$$

где је μ просечан доходак, а N број домаћинстава.

3. Кретања на тржишту рада

Ниска активност становништва радног узраста, ниске стопе запослености и висока незапосленост основне су карактеристике тржишта рада Србије. И поред извесног побољшања у последњих неколико година, које се огледа у расту стопе запослености и паду стопе незапослености (Табела 1), ови индикатори су далеко испод просека земаља ЕУ. Потребно је напоменути да се индикатори тржишта рада на основу података АРС-а базирају на концепту објективне, стварне укључености појединца на тржишту рада према дефиницији Међународне организације рада.

Табела 1. Основни индикатори тржишта рада у Србији, 2014–2016.

	2014.	2015.	2016.
Стопа активности	63,3	63,6	65,6
Стопа запослености	50,7	52,0	55,2
Стопа незапослености	19,9	18,2	15,9

Извор: АРС, РЗС.

Праћење броја запослених, незапослених и неактивних из године у годину може маскирати значајна кретања која се одвијају између ових категорија. Какви су токови на тржишту рада који су утицали на стопу активности, запослености и незапослености приказани су у наредној табели на основу панел података SILC-а (обухваћена иста лица) у периоду од једне године. Они се, за разлику од индикатора тржишта рада на основу АРС-а, заснивају на субјективној оцени појединца о свом статусу на тржишту рада. Како се појединац на тржишту рада може наћи у једном од три међусобно искључујућа статуса, тј. може бити запослен, незапослен и неактиван, за та три основна статуса представљене су транзиционе вероватноће преласка лица из једног статуса у други и останка у истом статусу. Разликујемо укупно девет транзиционих токова и одговарајућих вероватноћа, од којих се три на главној дијагонали одnose на вероватноћу останка у истом статусу.

Табела 2. Транзиционе вероватноће преласка лица (15–64) из једној у другу стању на тржишту рада, 2015–2016.

2015.	2016.		
	Запослени	Незапослени	Неактивни
Запослени	86.1	11.1	2.8
Незапослени	17.4	72.2	10.4
Неактивни	5.1	13.5	81.4

Извор: Eurostat, SILC 2016.

Подаци на главној дијагонали указују на значајну мобилност радне снаге у 2016. у односу на претходну годину, посебно незапослених. Од укупног броја незапослених лица у 2015. години, 72% је остало у истом статусу годину дана касније, 17,4% се запослило, док је 10,4% прешло у неактивност (10,4%). Приливи у незапосленост су били већи од одлива (у апсолутном смислу), тако да се у том периоду повећао број незапослених и стопа незапослености. Слични резултати транзиције између запослених, незапослених и неактивних лица радног узраста (15–64 године) добијени су и на основу панел података 2013. и 2014. године (Табела А1 у Анексу).

Ови резултати на основу панел података SILC-а и субјективног статуса појединца на тржишту рада указују да је у обе године (2014. и 2016) дошло до раста стопе незапослености у односу на претходну годину. Међутим, треба имати у виду да субјективна слика тржишта рада на основу самодекларисања испитаника не одговара стандардној дефиницији МОР-а која је коришћена код индикатора тржишта рада према АРС-у приказаних у табели 1.¹ На тај начин се, поред осталог, могу објаснити разлике у кретању индикатора тржишта рада приказаних у Табели 1 и оних који се могу добити на основу транзиционих вероватноћа у Табели 2.

4. Количина рада

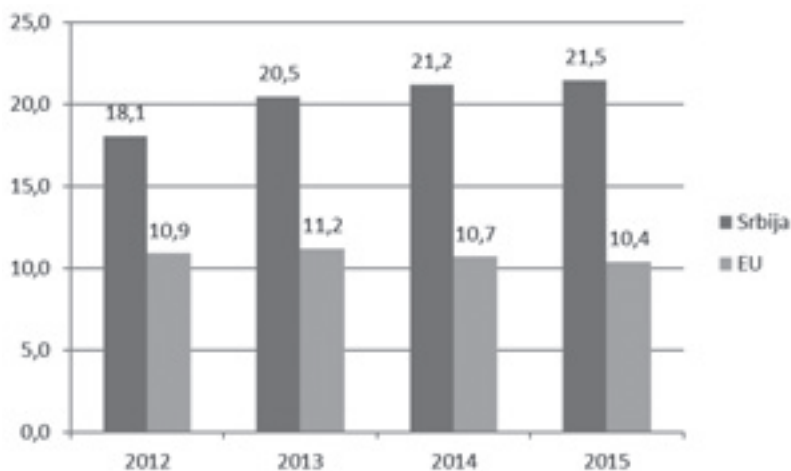
Стандардни индикатори тржишта рада односе се само на број активних, односно запослених и незапослених лица, без обзира на њихов број часова рада, па тако не пружају слику о интензивности рада. За разлику од тих индикатора, интензитет рада чланова домаћинства

1 Детаљније о овим методолошким разликама видети: Крстић, Г. (2015). *Услови рада и интензивности рада чланова домаћинства. Приходи и услови живота у Републици Србији – 2013*. Републички завод за статистику.

указује на количину рада, односно на то колико су одрасли чланови домаћинства радили у односу на потенцијалан број месеци. Друга важна предност овог индикатора јесте што се активност и интензитет рада не посматрају на нивоу лица, већ домаћинства, пошто благостање лица не зависи само од његовог интензитета рада већ и од интензитета рада осталих чланова. Поред тога, овај индикатор указује на искљученост са тржишта рада, што је најчешће основни узрок социјалне искључености. Знатан део ових лица прима социјалну помоћ, повремено су активни на тржишту рада и имају отежан приступ здравственим, образовним и културним услугама (Eurostat, 2013).

Према подацима SILC-а, радна интензивност чланова домаћинства у Србији је веома ниска, јер чак петина особа млађих од 60 година живи у домаћинствима у којима су чланови радног узраста (18–59 година) радили мање од 20% укупног броја месеци у којима су могли радити. Учешће ових особа у 2015. години (21,5%) знатно је веће од европског просека (10,4%), али и од појединачних земаља ЕУ.

Иако индикатори тржишта рада говоре о опоравку тржишта рада од 2013. године, будући да је порасла стопа активности и стопа запослености (за 2,3 и 4,5 процентних поена, респективно, у 2016. у односу на 2014), такав закључак се не може донети када посматрамо интензивност рада према подацима SILC-а. Учешће особа млађих од 60 година које живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада повећан је са 18,1% у 2012. на 21,5% у 2015. (Графикон 1).

Графикон 1. Процент лица (0–59) која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада у Србији и ЕУ, 2012–2015,%

Извор: Eurostat.

Број тих особа је порастао за 130.000 или за 13,3%. Просечан интензитет рада одраслих чланова домаћинства је смањен за 5,5% у 2013. у односу на 2012. годину, док подацима за каснији период не располажемо, будући да овај индикатор не спада у стандардну групу EU-SILC индикатора коју објављује Евростат, за разлику од индикатора „процент лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада“.

Подаци у Табели 3 показују да највећи ризик да живе у овим домаћинствима имају пензионери и незапослени, а најмањи запослени. Док приближно сваки други пензионер и незапослени живи у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада, проценат запослених је занемарљив (0,5% за запослене код послодавца, а 0,9% за samozапослене). Подаци такође показују да је у 2015. години дошло до повећања процента незапослених, пензионера и осталих неактивних који живе у овим домаћинствима. Иако је проценат запослених остао непромењен у односу на 2012, приметно је смањено учешће samozапослених, а повећано учешће запослених код послодавца.

Табела 3. Процент лица (18–59 година) која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада према најчешћем ситијусу на територији Рада, 2012. и 2015.

	2012.	2015.
Укупно	18.9	22.0
Запослени укупно	0.6	0.6
Запослени код послодавца	0.3	0.5
Самозапослени	1.4	0.9
Незапослени	48.7	49.4
Пензионери	51.6	55.2
Остали неактивни	24.7	26.5

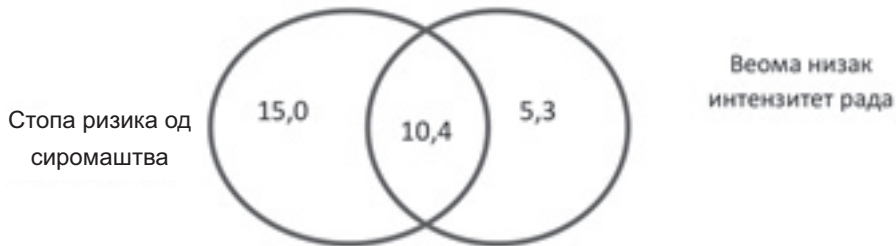
Извор: Аутор на основу података Eurostat базе SILC 2013, 2016:
<http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Главни фактори који су допринели овако високој стопи веома ниског интензитета рада у Србији су висока неактивност становништва радног узраста, као и чињеница да низак проценат таквих лица живи са другим одраслима који раде. Србија има највеће учешће лица која не раде, посебно незапослених, у становништву радног узраста у поређењу са земљама ЕУ (Крстић, 2015). Оно је чак веће него у земљама са највећим учешћем ових лица (Ирска, Грчка и Хрватска).

Интензивности рада и сиромаштво

Према подацима SILC-а за 2016. годину, свако четврто лице у Србији (25,5%) имало је расположиви еквивалентни доходак мањи од националног прага ризика од сиромаштва у 2015. Стопа ризика од сиромаштва Србије је знатно изнад просечне вредности 28 земаља ЕУ (17,3%), а на нивоу вредности земље са највећом стопом ризика од сиромаштва у ЕУ (Румуније).²

Вега између лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада и лица која су изложена ризику од сиромаштва приказана је на Графикону 2. Подаци показују да је приближно 10% становништва изложено и једном и другом ризику. То су лица у домаћинствима у којима чланови не раде или раде веома мало, и која такође имају релативно низак доходак. Од укупног броја лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада, близу две трећине изложено је ризику од сиромаштва, будући да су рад и интензивност рада чланова домаћинства основни предуслов вишег дохотка и бољег животног стандарда. Међутим, само 40% лица у ризику од сиромаштва живи у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада. То указује да су ниске зараде, у комбинацији са већим интензитетом рада од веома ниског, кључни разлози сиромаштва овог дела популације, поред социјалних трансфера који нису били довољни за повећање еквивалентног дохотка изнад прага ризика од сиромаштва.

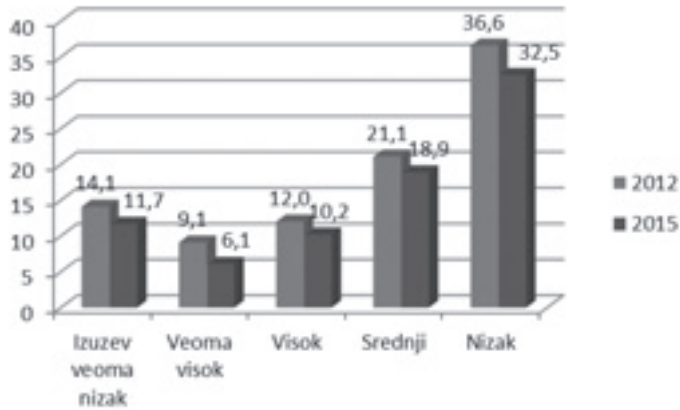
Графикон 2. Стопа ризика од сиромаштва и проценат лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада, 2015,%

Извор: РЗС (2016), Саопштење Анкета о приходима и условима живота бр. 087.

Радна интензивност чланова домаћинства значајно утиче на стопу ризика од сиромаштва запослених. Највећи ризик од сиромаштва запослених је у домаћинствима са ниским интензитетом рада, јер је приближно свако треће запослено лице које живи у овим домаћинствима у 2015. години било изложено ризику од сиромаштва (Графикон 3).

2 http://appssso.Eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_li11&lang=en

Стопа ризика од сиромаштва се даље смањује са повећањем радне интензивности, од 19% код домаћинстава са средњим интензитетом рада до 6% код домаћинстава са веома високим интензитетом рада. То указује да једино веома висок интензитет рада домаћинства може довести до значајног смањења стопе ризика од сиромаштва запослених, имајући у виду да је просечна стопа ризика од сиромаштва запослених износила 14,9% у 2015. години (РЗС, 2016).

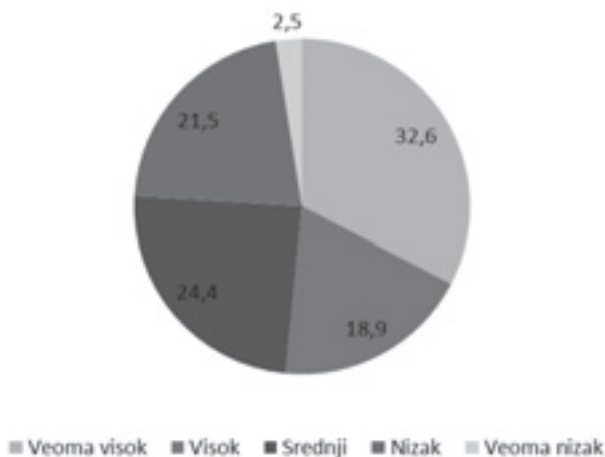
Графикон 3. Стопа ризика од сиромаштва запослених (18–59 год.) према интензитету рада чланова домаћинства, 2012. и 2015.

Извор: Аутор на основу Eurostat базе SILC 2013 и SILC 2016.

http://appsso.Eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_iw03&lang=en

У 2015. у односу на 2012. годину, стопа ризика од сиромаштва запослених највише је смањена код домаћинстава са веома високим интензитетом рада, а најмање код домаћинстава са ниским интензитетом рада.

Структура запослених у ризику од сиромаштва према интензитету рада чланова домаћинства (Графикон 4) показује да у домаћинствима са веома ниским или ниским интензитетом рада живи само једна четвртина запослених у ризику од сиромаштва, док три четвртине живи у домаћинствима са средњим или вишим интензитетом рада. То указује да основни узрок сиромаштва запослених није понуда радне снаге осталих одраслих чланова у домаћинству, већ то могу бити карактеристике посла (часови рада, тип, односно квалитет запослења), карактеристике запослених (образовање, радно искуство) и/или карактеристике домаћинства (број издржаване деце и сл.). У наредном делу ближе ћемо анализирати квалитет запослења, као и утицај квалитета рада на сиромаштво и неједнакост.

Графикон 4. Структура запослених у ризику од сиромаштва према интензитету рада чланова домаћинства, 2012 %

Извор: SILC 2013, РЗС. Крстић (2015)

Интензитет рада и неједнакост

Висок проценат лица која живе у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада један је од узрока високе неједнакости дохотка у Србији (Крстић, 2016), која је у 2015. години износила 38,6 Гини поена, док је просек земаља ЕУ био 31. Анализа неједнакости према интензитету рада чланова домаћинства, мерена Гини коефицијентом и мером опште ентропије $GE(2)^3$, указује да је неједнакост дохотка највећа за домаћинства са веома ниским интензитетом рада и да се смањује са растом интензитета рада чланова домаћинства (Крстић и Жарковић Ракић, 2017). Највеће смањење неједнакости настаје преласком из веома ниског ка ниском интензитету рада, што је очекивано јер домаћинствима са веома ниским интензитетом рада припадају и лица која не раде. То указује да би се значајније смањење неједнакости дохотка могло остварити управо запошљавањем лица у овим домаћинствима или повећањем броја месеци, тј. часова рада запослених чланова.

Декомпозиција укупне неједнакости, мерене индикатором опште ентропије $GE(2)$, на неједнакост између домаћинстава различитог интензитета рада и преосталу неједнакост унутар тих домаћинстава, показује да разлике у просечном дохотку између домаћинстава са различитим нивоом интензитета рада објашњавају 19% укупне неједнакости дохотка.

3 $GE(2)$ је половина квадрата коефицијента варијације.

То значи да се највећи део укупне неједнакости дохотка (81%) може приписати неједнакости унутар домаћинстава са различитим нивоом интензивности рада, што је закључак који може бити релевантан са аспекта креирања јавних политика које би могле да допринесу смањењу неједнакости. Отуда би смањење неједнакости дохотка унутар тих домаћинстава резултирало значајним смањењем укупне неједнакости.

5. Квалитет рада

Квалитет рада је вишедимензионалан феномен, који обухвата широк спектар индивидуалних карактеристика радника и послова, од безбедности и етике запошљавања, зарада, радног времена и организације рада, сигурности запослења и социјалне заштите, до социјалног дијалога, обуке и развоја квалификација, и мотивације на раду (УН, 2015). Ове димензије квалитета рада на нивоу ЕУ прате се дефинисаним скупом индикатора. У овом раду анализирамо само индикаторе који се односе на сигурност запослења и радно време, и то оне које је могуће анализирати у контексту сиромаштва и неједнакости⁴. То су индикатори који се односе на нестандартне облике запослености, који обухватају samozапослене (без запослених радника), привремене облике запослења и запослене са непуним радним временом (OECD, 2015).

Табела 4. Нестандардни облици запослености, 2014–2016.

	2014.	2015.	2016.
У % од укупне запослености (15–64)			
Самозапослени без запослених радника	17.8	16.2	17.7
Привремено запослени	18.8	21.7	23.6
Запослени са непуним радним временом	10.6	10.4	11.0
Неформално запослени (15+)	21.2	20.4	22.0

Извор: АРС, РЗС

Табела 4 показује да ови облици запослености обухватају значајан и све већи удео запослених у Србији. Привремени облици запослења, као што су рад са уговором на одређено време, сезонски и повремени послови, највише су повећали своје учешће у укупној запослености у

4 На нивоу ЕУ, то су следећи индикатори: проценат samozапослених без запослених радника у укупној запослености, проценат запослених код послодавца са уговором на одређено време и учешће запослених који раде непуно радно време, јер не могу да нађу посао са пуним радним временом.

2016. у односу на 2014. годину, од када је могуће пратити ово кретање на упоредивим основама према подацима АРС-а. У 2016. години, 23,6% укупно запослених (15–64 године) чинили су привремено запослени код послодавца, 17,7% су били samozапослени, а 11% су запослени са непуним радним временом (мање од 30 сати недељно). Иако се ови облици запослености у одређеној мери преклапају, они чине значајан део укупне запослености у Србији. Већина њих је концентрисана на најнижем делу дистрибуције дохотка.

Табела 5. Транзиционе вероватноће преласка лица (15–64) из једног у другог стањем на тржишту рада према врсти уговора, 2015–2016.

2015.	2016.				
	Стално запослени код послодавца	Привремено запослени код послодавца	Samozапослени	Незапослени	Неактивни
Стално запослени код послодавца	84.8	6.5	2.0	5.1	1.6
Привремено запослени код послодавца	31.9	39.6	1.4	24.1	3.0
Samozапослени	8.4	2.1	63.4	19.5	6.6
Незапослени	5.3	8.5	3.6	72.2	10.4
Неактивни	1.7	2.4	1.1	13.5	81.4

Извор: Eurostat. SILC 2016.

Према подацима SILC-а, нестандартни облици запослености значе већу несигурност за запослене, будући је да знатно већи проценат лица из ових категорија у 2015. која су изгубила посао годину дана касније или су прешла у неактивност, у поређењу са стално запосленима код послодавца и запосленима са пуним радним временом (табеле 5 и 6). Нешто више од трећине запослених са непуним радним временом у 2015. години (38,6%), четвртина привремено запослених код послодавца (24,1%) и петина samozапослених (19,5%) прешле су у статус незапослених годину дана касније, док је нешто ниже учешће оних који су прешли у неактивност. С друге стране, само 5,1% стално запослених код послодавца и 10,1% запослених са пуним радним временом из 2015. је остало без посла и почело активно да тражи посао у 2016. години.

Такође, учева се већа мобилност лица која су прешла из нестандардних у стандардне облике запослености, него обрнуто (из стандардних у нестандардне облике запослености), што представља позитиван сигнал на тржишту рада Србије. Нешто више од трећине запослених са непуним радним временом у 2015. имало је посао са пуним радним временом (други или исти) годину дана касније, док је само 1,5% запослених са пуним радним временом прешао на рад са непуним радним временом. Слично томе, нешто мање од трећине привремено запослених код послодавца (31,9%) из 2015. године, прешло је у статус стално запослених лица у 2016, док је само 6,5% стално запослених из 2015. прешло у статус привремено запослених.

Табела 6. Транзиционе вероватноће преласка лица (15–64) из једног у други стањиву на тржишту рада према дужини радног времена, 2015–2016.

2015.	2016.				
	Запослени	Пуно радно време	Непуно радно време	Незапослени	Неактивни
Запослени	86.1	84.1	1.9	11.1	2.8
Пуно радно време	87.4	85.9	1.5	10.1	2.5
Непуно радно време	50.7	36.4	14.3	38.6	10.7
Незапослени	17.4	15.9	1.5	72.2	10.4
Неактивни	5.1	4.6	0.5	13.5	81.4

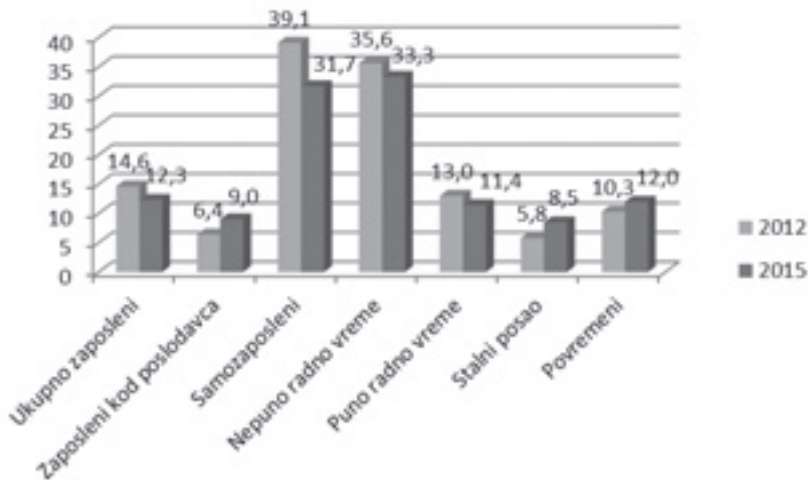
Извор: Eurostat. SILC 2016.

Иако није директно обухваћена ЕУ скупом индикатора који се односе на квалитет запослења, неформална запосленост можда на најбољи начин сублимира различите аспекте квалитета рада који су ускраћени овим радницима, од сигурности запослења и радног времена, нивоа дохотка, права на социјалну заштиту, па до могућности за напредовање и развој вештина и учествовања у социјалном дијалогу. Иако је неформални сектор значајан извор мобилности тржишта рада у Србији, јер пружа веће могућности за запошљавање незапослених и неактивних, он с друге стране представља већу несигурност за запослене, будући да емпиријски резултати указују да је учешће лица која су изгубила или напустила посао веће у неформалном него у формалном сектору (World Bank 2004).

Подаци АРС-а указују да је неформална запосленост и даље висока у Србији. Приближно свако пето запослено лице старости 15 и више година било је неформално запослено, што значи да је радило у нерегистрованој фирми или у регистрованој фирми али без формалног уговора о раду и без социјалног и пензијског осигурања, или као помажући члан домаћинства. Стопа неформалне запослености је благо порасла, са 21,2% у 2014. на 22% у 2016. години. Раст укупне запослености у том периоду је био такав да је више порасла неформална запосленост у односу на формалну запосленост (10,5% према 5,1%), што указује да је упоредо са растом укупне запослености дошло до пада квалитета те запослености. Посматрано према статусу запослености, највећу стопу неформалне запослености имали су samozaposleni без запослених радника (од чак 40% у 2015).

Квалитет рада и сиромаштво

Подаци SILC-а показују да су samozaposleni и радници са непуним радним временом највише изложени ризику од сиромаштва (Графикон 5). Овај налаз не би био од посебног значаја ако би овакви облици запошљавања представљали само корак ка квалитетном послу у будућности, али за многе то није случај. Њихов положај на тржишту рада нешто је бољи у 2015. у односу на 2012. годину, имајући у виду да је стопа ризика од сиромаштва код ових типова запослености смањена.

Графикон 5. Стопа ризика од сиромаштва запослених према типу запослења, 2012. и 2015. %

Извор: Eurostat, SILC 2013, SILC 2016.

Самозапослени (18–64 године) имају знатно већу стопу ризика од сиромаштва од запослених код послодавца (31,7% према 9% у 2015), будући да је знатан део самозапослених неформално запослен, са знатно нижом продуктивношћу и нижим зарадама у односу на формални сектор и изван је система социјалне заштите. Поред тога, ова категорија самозапослених је шири од приказане у Табели 2 према подацима Анкете о радној снази, јер поред самозапослених (са и без радника), обухвата пољопривреднике чији приходи у природи нису укључени у доходак, као и помажуће чланове домаћинства који по дефиницији немају приходе.

Рад са непуним радним временом знатно повећава ризик од сиромаштва запослених. У 2015. години, приближно сваки трећи запослени са непуним радним временом изложен је ризику од сиромаштва (33,3%), у поређењу са 11,4% запослених са пуним радним временом. Економска криза утицала је на раст запослености са непуним радним временом (Крстић, 2015), не као добровољан избор, већ због недостатка бољих могућности за запослење. Према подацима SILC-а, 29,6% запослених са непуним радним временом би желело да нађе посао са пуним радним временом, што показује да је за знатан број радника то једина могућа опција. Многи од њих су неформално запослени, јер се рад са непуним радним временом не исплати, посебно за раднике са ниским зарадама, због великог пореског оптерећења услед прописане минималне основице за обрачун доприноса за социјално осигурање која износи 35% просечне зараде у Србији.

Иако запослени код послодавца имају исподпросечну стопу ризика од сиромаштва, уочава се знатна разлика између стално запослених и привремено запослених радника. Привремено запослени имају знатно већу стопу ризика од сиромаштва, у поређењу са запосленима на неодређено време (12% у односу на 8,5% у 2015. години). Њихов положај је погоршан у 2015. у односу на 2012. годину, посебно код стално запослених, што се може објаснити смањењем зарада у јавном сектору.

Ови подаци сугеришу да запослење знатно смањује ризик од сиромаштва, али оно није гаранција већег благостања или изласка из сиромаштва, будући да је квалитет запослења кључни фактор који то опредељује. Према томе, најсигурнија заштита од сиромаштва јесте посао за плату са пуним радним временом, на неодређено време, односно, квалитетнији посао.

Квалитет рада и неједнакости

Како квалитет рада утиче на неједнакост дохотка анализираће-мо на основу декомпозиције неједнакости дохотка према изворима дохотка. Применом те методологије на основу података SILC-а, Крстић и Жарковић Ракић (2017) изводе неколико важних закључака: (1) неједнакост дохотка од samozапослености је већа од неједнакости зарада запослених; (2) међутим, иако је неједнакост дохотка од samozапослености већа од неједнакости зарада, зараде више доприносе укупној неједнакости од дохотка од samozапослености (93% према 15,9%), поред осталог и због знатно већег учешћа зарада у укупном расположивом дохотку од дохотка од samozапослености (74,8% према 18,7%); (3) за разлику од зарада, које су неједнако расподељене претежно ка богатијим лицима и повећавају неједнакост расположивог дохотка, доходак од samozапослености је неједнако расподељен претежно ка сиромашнијим категоријама становништва и утиче на смањење неједнакости. У већини земаља ЕУ, за разлику од Србије, овај доходак повећава неједнакост (ILO 2015). То је због тога што је код нас највећи део дохотка од samozапослености повезан са рањивом запосленошћу (samozапослени без запослених и помажући чланови домаћинства), будући да је расподела овог дохотка усмерена превасходно ка сиромашнијем делу популације.

6. Закључак

Иако основни индикатори тржишта рада указују на побољшање ситуације на тржишту рада, анализа количине рада и квалитета рада указује на другачија кретања. Иако је повећано учешће запослених у становништву радног узраста и смањено учешће незапослених у активном становништву, повећан је број људи који живи у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада. Такође, квалитет запослења је погоршан јер је порасло учешће привремених облика запошљавања и неформално запослених у укупној запослености.

Резултати анализе ефеката количине и квалитета рада на сиромашто и неједнакост указује на неколико интересантних закључака:

- Прво, већа радна интензивност смањује ризик од сиромаштва запослених. Највећи ризик од сиромаштва запослених је у домаћинствима са ниским интензитетом рада, где је приближно свако треће запослено лице изложено ризику од сиромаштва, а најмањи код домаћинстава са веома високим интензитетом

рада (7%). То значи да једино веома висок интензитет рада може довести до значајног смањења стопе ризика од сиромаштва, имајући у виду да је просечна стопа ризика од сиромаштва запослених износила 14,9% у 2015. години.

- Друго, већа радна интензивност смањује неједнакост дохотка. Значајније смањење неједнакости дохотка могло би се остварити запошљавањем незапослених или неактивних чланова радног узраста у домаћинствима са веома ниским интензитетом рада или повећањем броја месеци/радних дана запослених чланова. Резултати, такође, указују да се највећи део неједнакости може смањити на овај начин, односно смањењем неједнакости дохотка унутар домаћинстава са различитим нивоом интензитета рада, док би елиминисање разлике у просечном дохотку између тих домаћинстава довело до смањења неједнакости само за 19%.
- Треће, квалитетнији послови су најбоља заштита од сиромаштва. Запослење је потребан, али не и довољан услов за излазак из сиромаштва, будући да квалитет запослења кроз висину зарада прави разлику између запослених који су у ризику од сиромаштва и оних који нису. Највећу стопу ризика од сиромаштва имају samozапослени, запослени са непуним радним временом и запослени код послодавца на одређено време. Поред тога, ови нестандартни типови запослености значе већу несигурност за запослене, јер они чешће остају без посла или прелазе у неактивност, у поређењу са стално запосленима код послодавца и запосленима са пуним радним временом. Према томе, најсигурнија заштита од сиромаштва јесте квалитетнији посао.
- Четврто, квалитет запослења утиче и на ниво неједнакости дохотка. Док су зараде запослених неједнако расподељене претежно ка богатијим лицима, доходак од samozапослености је неједнако расподељен претежно ка сиромашнијим категоријама становништва, па тако утиче на смањење неједнакости. Иако су ови послови важни за појединце на самом дну расподеле, јер обезбеђују било какву зараду, за државу је важно да створи предуслове како за раст квалитетније запослености, тако и за повећање редистрибутивне улоге пореза и социјалних трансфера које би допринеле смањењу неједнакости дохотка.

ЛИТЕРАТУРА

- Eurostat (2012). Working paper with the description of the Income and living conditions dataset. Lot 1: EU-SILC (European Union Statistics on income and Living Conditions): Methodological studies and publications.
- Eurostat (2013). *Smarter, greener, more inclusive? Indicators to support the Europe 2020 strategy*.
- International Labour Office (2015). *Global Wage Report 2014/2015: Wages and Income Inequality*. International Labour Office, Geneva.
- OECD (2015). *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*. OECD Publishing, Paris. <http://dx.doi.org/10.1787/9789264235120-en>
- Крстић, Г. (2015). *Услови рада и интензивности рада чланова домаћинстава. Приходи и услови живота у Републици Србији – 2013*. Републички завод за статистику.
- Krstić, G. (2016). Why Income Inequality is so high in Serbia: Empirical evidence and a measurement of the key factor. *Economic Annals*, Volume LXI, No. 210.
- Крстић, Г., Жарковић Ракић, Ј. (2017). „Доходна неједнакост у Србији: узроци и препоруке за политику“, конференција Научног друштва економиста Србије са Академијом економских наука и Економски факултет, Београд: *Економска њолиџика Србије у 2017. години*, (редактори М. Арсић и Д. Шошкић), 2017, стр. 141–156.
- Републички завод за статистику (2017), Анкета о приходима и условима живота, Саопштење бр. 087.
- UN (2015). Handbook on Measuring Quality of Employment – a Statistical Framework. United Nations Economic Commission for Europe.
- World Bank (2004), Republic of Serbia: An agenda for economic growth and employment. Report 29258-YU, The World Bank, Washington, DC.

Анекс

Табела А1. Транзиције лица (15–64)
 према стању на тржишту рада, 2013–2014.

2014.					
2013.	Пуно радно време	Непуно радно време	Запослени	Незапослени	Неактивни
Запослени	79.2	2.6	81.8	13.1	5.1
Пуно радно време	82.8	2.0	84.8	11.4	3.8
Непуно радно време	34.2	9.5	43.6	34.4	22.0
Незапослени	17.8	3.1	20.9	68.3	10.8
Неактивни	5.1	1.4	6.5	13.5	80.0

Извор: Eurostat. SILC 2014.

EFFECTS OF LABOR QUANTITY AND QUALITY ON PROSPERITY AND INCOME INEQUALITIES IN SERBIA

Gorana Krstić

Faculty of Economics, University of Belgrade

Summary. This paper aims to show how the quantity and quality of work influence welfare (poverty) and income inequality in Serbia based on the data from the Survey on Income and Living Conditions (SILC). The quantity of work is analyzed based on the work intensity of household members, and the quality of work based on non-standard forms of employment, such as part-time employment, temporary employment, vulnerable and informal employment. The results show that higher work intensity reduces in-work poverty, but also income inequality. In addition to the quantity of work, the quality of work is also important, as better jobs are the best protection against in-work poverty. The results also show that it is necessary to create preconditions for increasing the quality of employment, as well as for increasing the redistributive role of taxes and social transfers that would contribute to reducing income inequality.

Key words: Quantity of work, quality of work, poverty, income inequality, Serbia